

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
pentru controlul constituționalității unor prevederi din
Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 "Privind pensiile de asigurări
sociale de stat"*

Nr.27 din 18.05.99

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.56-58/38 din 03.06.1999

* * *

* M.O., nr. 111-113, 1999, art. 663.

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Pavel BARBALAT - președinte
Nicolae CHISEEV - judecător-raportor
Mihai COTOROBAI - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător-raportor
Gheorghe SUSARENCO - judecător
Ion VASILATI - judecător

cu participarea grefierului Aliona Balaban, autorului sesizării Alexei Potîngă, avocat parlamentar, reprezentantului Parlamentului Ion Creangă, șef al sectorului relații cu autoritățile publice în Direcția juridică a Aparatului Parlamentului, reprezentantului Guvernului Evlampie Donos, viceministru al muncii, protecției sociale și familiei, călăuzindu-se de art. 135 alin. (1) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 "Privind pensiile de asigurări sociale de stat".

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea avocatului parlamentar Alexei Potîngă, prezentată în conformitate cu art. 24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională. Prin decizia Curții Constituționale din 26 februarie 1999 sesizarea a fost admisă spre exminare în fond.

În procesul examinării prealabile a sesizării au fost solicitate puncte de vedere Președintelui Republicii Moldova, Parlamentului, Guvernului, Ministerului Finanțelor, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Consiliului Federației Generale a Sindicatelor din Republica Moldova.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația judecătorilor-raportori și argumentele părților,
Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t:

La 14 octombrie 1998 Parlamentul a adoptat Legea nr. 156-XIV "Privind pensiile de asigurări sociale de stat" (în continuare Legea nr. 156-XIV), care reglementează acordarea pensiilor pentru limită de vîrstă, de invaliditate și de urmaș.

În sesizarea sa avocatul parlamentar Alexei Potîngă solicită controlul constituționalității art. 17 din Legea nr. 156-XIV considerîndu-l fiind în contradicție cu art. 47 din Constituție.

În ședință autorul sesizării a solicitat de asemenea controlul constituționalității art. 23 și art. 50 alin. (4) din Legea contestată, care conțin dispoziții similare cu dispozițiile art. 17, supus controlului constituționalității.

Potrivit art. 17 din Legea nr. 156-XIV, pensionarului care realizează venituri pasibile de asigurări sociale de stat i se suspendă suma din pensie care depășește dublul pensiei minime pentru limită de vîrstă.

Conform art. 23 din Legea nr. 156-XIV beneficiarului de pensie de invaliditate care realizează venituri supuse asigurării sociale de stat i se suspendă suma de pensie care depășește dublul pensiei minime pentru

limită de vîrstă.

Art. 50 alin. (4) din aceeași lege stipulează că angajaților din aviația civilă, care beneficiază de pensie și realizează venituri pasibile de asigurări sociale, plata pensiei li se efectuează în condițiile art. 17.

După părerea autorului sesizării, dreptul la pensie, ca drept constituțional, nu poate fi îngrădit, iar realizarea de către pensionari a unor venituri, care le permit să-și asigure un trai decent, nu constituie un temei pentru îngrădirea acestui drept bănesc subiectiv.

Analizînd problemele abordate în sesizare, Curtea Constituțională ține cont de realitatea ce s-a creat în Republica Moldova referitor la garantarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor și reiese din premisa că dificultățile în asigurarea socială a cetățenilor nu decurg din voința sau acțiunile lor.

În virtutea principiilor de bază ale statului, Constituția Republicii Moldova garantează cetățenilor asigurarea socială în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor (art. 47 alin. (2)).

Asigurarea cu pensii constituie un element important al asistenței sociale, prin care se realizează dreptul constituțional al cetățeanului, la pensie în cazurile și în mărimile stabilite de lege.

Dreptul cetățeanului la asigurarea cu pensie este reglementat prin Legea nr. 156-XIV, potrivit căreia pensia de asigurări sociale de stat este venitul bănesc convenit asiguratului, în condițiile acestei legi, corelativ obligațiilor privind plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat.

Modul de plată a cotelor de asigurare obligatorii în bugetul asigurărilor sociale de stat este stabilit în capitolul VI al Legii bugetului asigurărilor sociale de stat nr.1359-XIV din 24 octombrie 1997.

Asigurările sociale de stat reprezintă un sistem organizatorico-juridic de asistență socială în limitele căruia cetățenii își exercită dreptul la pensie. Acest drept se află în dependență directă de caracterul activității social-utile a cetățenilor și se exercită, în conformitate cu legislația, prin sistemul public de asigurări contra riscurilor sociale reprezentate de pierderea capacității de muncă (datorită vîrstei înaintate, invalidității) sau de pierderea susținătorului.

Sistemul public de asigurări prevede următoarele categorii de pensii:

- a) pensie pentru limită de vîrstă;
- b) pensie de invaliditate;
- c) pensie de urmaș.

Pensia pentru limită de vîrstă se acordă la împlinirea vîrstei de pensionare, pentru activitate în cîmpul muncii sau pentru altă activitate, pe care legiuitorul o recunoaște drept social-utilă, cu confirmarea stagiului de cotizare, și se plătește din mijloacele fondului de pensii. Cetățenilor în vîrstă și inapți de muncă, în cazul în care ei nu beneficiază de dreptul la pensie pentru limită de vîrstă, se stabilește pensia socială, urmărindu-se scopul de a li se asigura minimul necesar de subzistență.

În conformitate cu art. 19 din Legea nr. 156-XIV, dreptul la pensie de invaliditate are asiguratul care și-a pierdut total sau parțial capacitatea de muncă. Pensia de invaliditate se acordă numai pînă la împlinirea vîrstei standard de pensionare.

Mijloacele fondului de pensii se constituie, potrivit art. 4 din Legea nr. 156-XIV, din :

- contribuțiile angajatorilor;
- contribuțiile asiguraților;
- contribuțiile altor fonduri;
- defalcările de la bugetul de stat;
- alte venituri.

Prin urmare, contribuțiile de asigurări sociale în fondul de pensii sînt plăți obligatorii pentru asigurările sociale de stat, precum și o garanție materială a asigurării cetățenilor cu pensii de stat în cazul

în care aceștia sînt lipsiți de posibilitatea de a avea un cîștig (venit) sau în cazul pierderii acestei posibilități în virtutea vîrstei, stării sănătății sau a pierderii susținătorului, care sînt calificate ca riscuri sociale și servesc drept temei pentru exercitarea dreptului la pensie.

Contribuțiile de asigurări sociale obligatorii reprezintă plăți obligatorii, stabilite prin lege, care constituie o formă de înstrăinare a mijloacelor bănești ale asigurătorilor.

În Legea nr. 156-XIV este consacrată și destinația specială a contribuțiilor de asigurări sociale: veniturile din fondul de pensii pot fi utilizate numai pentru plata pensiilor. Contribuțiile de asigurări sociale în fondul de pensii sînt plăți obligatorii, percepute din salariul (venitul) cetățenilor. Defalcînd o parte, stabilită prin lege, din salariul (venitul) lor, cetățenii încadrați în cîmpul muncii, prin intermediul sistemului de contribuții de asigurări sociale obligatorii în fondul de pensii, participă nemijlocit la formarea bugetului asigurărilor sociale de stat.

Potrivit legii, pensia pentru limită de vîrstă se acordă la împlinirea vîrstei de pensionare și în cazul în care persoana respectivă are stagiul de cotizare necesar. Pensiile pentru limită de vîrstă se acordă pentru munca și serviciile prestate, prin îndeplinirea unor obligațiuni social importante. Prin natura lor social-juridică primară pensiile sînt sursa principală și permanentă de subzistență a pensionarilor.

Avînd în vedere dispozițiile Constituției (art. 47 alin. (2), cetățenii au dreptul de a primi integral pe parcursul întregii vieți pensia stabilită în condițiile Legii nr. 156-XIV. Dispozițiile art. 17, art. 23 și art. 50 alin. (4) din Lege contravin însă prevederilor constituționale.

Reglementînd cunatumul pensiei pentru limită de vîrstă cuvenit pensionarilor care realizează venituri pasibile de asigurări sociale de stat, legiuitorul a prevăzut în art. 17 din Legea nr. 156-XIV că pensia li se plătește în mărimea stabilită, dar care să nu depășească dublul pensiei minime de vîrstă. Instituirea acestei norme îngreșește dreptul pensionarilor de a primi pensia calculată în conformitate cu legislația în vigoare și în mărimea stabilită.

Reglementarea juridică a cuantumului pensiei pentru categoria de cetățeni indicați în art. 17, art. 23 și art. 50 alin. (4) din Lege, prin instituirea unor diferențieri neîntemeiate și nejustificate între pensionari, a condus la încălcarea dreptului egal la asistență socială (art. 47 alin. (2) din Constituție). Astfel, pensionarilor cărora li s-au stabilit pensie pentru limită de vîrstă și pensie de invaliditate, în cunatumuri diferite, dar care realizează venituri pasibile de asigurări sociale de stat, pensia lunară, potrivit art. 17, 23 și 50 alin. (4), li se va plăti în mărime egală (care să nu depășească dublul pensiei minime pentru limită de vîrstă). Această îngreșire a drepturilor unei categorii de pensionari anihilează însăși destinația și sensul pensiei.

Curtea Constituțională s-a pronunțat deja asupra unei situații analogice reflectate în Hotărîrea nr. 9 din 3 martie 1997* , accentuînd că protecția individului în societate, asigurarea drepturilor omului este garantată de Constituția țării prin proclamarea supremației legii în domeniul ce ține de reglementarea regimului general privind raporturile de muncă, sindicatele și protecția socială, inclusiv dreptul la pensie, care stabilește că raporturile respective sînt reglementate de legile existente în domeniu.

* M.O., nr. 18, 20 martie 1997, art. 6.

Pentru considerentele expuse, dispozițiile art. 17, art. 23 și art. 50 alin. (4) din Legea nr. 156-XIV contravin art. 1 alin. (3), art. 16 alin. (2), art. 43 alin. (1) și (2), art. 47 alin. (2), art. 54 din Constituție, art. 7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, care a proclamat egalitatea tuturor oamenilor în fața legii și dreptul lor

fără deosebire la apărarea egală împotriva oricărei discriminări, art. 2 pct. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, care prevede angajamentul statelor de a garanta exercitarea drepturilor fără vreo discriminare.

Aplicarea art. 17, art. 23 și art. 50 alin. (4) din Legea examinată conduce, de fapt, la încălcarea posibilităților egale de exercitare a dreptului la muncă, la pensie pentru limită de vîrstă și pensie de invaliditate, deoarece îngrădește dreptul pensionarilor de a-și câștiga prin propria muncă mijloace de subzistență.

Pentru considerentele expuse și călăuzindu-se de art. 140 din Constituție, art. 1 alin. (3) lit. a) și c), art. 26 alin. (4) și (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 62 și 68 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E :

1. Declară neconstituționale dispozițiile art. 17, art. 23 și art. 50 alin. (4) din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 "Privind pensiile de asigurări sociale de stat".

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare din data pronunțării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 18 mai 1999.
Nr. 27.